

Republika Hrvatska
Visoki kazneni sud Republike Hrvatske
Zagreb, Trg Nikole Šubića Zrinskog 5

Poslovni broj: I Kž-rz-26/2022-10

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Visoki kazneni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Tomislava Juriše, predsjednice vijeća, te Ivana Turudića, univ.spec.crim., dr.sc. Tanje Pavelin, Sande Janković i Snježane Hrupek-Šabijan, članova vijeća, uz sudjelovanje sudske savjetnice Nikoline Srpak, zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženog T. D. i drugih, zbog kaznenog djela iz članka 120. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ br: 53/91., 39/92., 91/92., 31/93., 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96. – dalje u tekstu: OKZRH) i drugih, odlučujući o žalbama državnog odvjetnika i optuženog T. D. i optuženog E. B., podnesenima protiv presude Županijskog suda u Splitu od 1. travnja 2022., broj K-Rz-12/2015., u sjednici održanoj 16. studenog 2022., u prisutnosti u javnom dijelu sjednice optuženog T. D., branitelja optuženika, odvjetnika H. A. i optuženog E. B. uz branitelja, odvjetnika V. B.,

p r e s u d i o j e

I Prihvaća se žalba državnog odvjetnika, preinačuje se prvostupanjska presuda u odluci o kazni na način da se, na temelju članka 508. stavak 5. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17., 126/19. i 80/22., dalje: ZKP/08.), pod točkom I. prvostupanjske presude, ostavlja na snazi presuda Županijskog suda u Splitu broj K-93/04 od 28. veljače i 02. ožujka 2006., potvrđena presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj I Kž-456/06-13 od 6. veljače 2007., kojom je optuženi T. D. osuđen na kaznu zatvora u trajanju 8 (osam) godina, a optuženi E. B. na kaznu zatvora u trajanju 6 (šest) godina, zbog kaznenog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH., pa se te kazne uzimaju kao utvrđene te se optuženom T. D. za kazneno djelo iz članka 122. OKZRH, za koje je proglašen krivim pod točkom II. izreke prvostupanjske presude, na temelju iste odredbe, utvrđuje kazna zatvora u trajanju 6 (šest) godina, dok se optuženom E. B., za kazneno djelo iz članka 122. OKZRH, za koje je proglašen krivim pod točkom II. izreke prvostupanjske presude, na temelju iste odredbe, utvrđuje kazna zatvora u trajanju 5 (pet) godina, pa se uz primjenu članka 43. OKZ RH, optuženi T. D. osuđuje se na jedinstvenu kaznu

zatvora u trajanju od 10 (deset) godina, a optuženi E. B. se osuđuje na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina.

II Na temelju članka 45. stavak 1. OKZRH optuženicama T. D. i E. B. u izrečene jedinstvene kazne zatvora uračunava se vrijeme oduzimanja slobode:

- optuženom T. D. od 19. veljače 2016. do 10. travnja 2016., od 11. travnja 2016. do 15. ožujka 2017. i od 29. travnja 2017. do 23. lipnja 2017. te od 6. travnja 2022. pa nadalje.

- optuženom E. B. od 28. rujna 2001. do 22. srpnja 2002., od 2. kolovoza 2002. do 22. studenog 2002., od 22. kolovoza 2015. do 19. siječnja 2016., od 20. siječnja 2016. do 15. ožujka 2017. i od 3. svibnja 2017. do 23. lipnja 2017.

III Odbijaju se kao neosnovane žalbe optuženog T. D. i optuženog E. B., te se u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

1. Prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Splitu, pod točkom I. izreke pobijane presude, na temelju članka 508. stavak 5. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda RH, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17. i 126/19. – dalje u tekstu: ZKP/08.) pravomoćna presuda Županijskog suda u Splitu broj K-93/04 od 28. veljače i 02. ožujka 2006. kojom su optuženi T. D. i E. B. proglašeni krivima za kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava – ratnog zločina protiv civilnog stanovništva – djela označenog i kažnjivog po članku 120. stavak 1. OKZRH, te kojom su na temelju članka 120. stavak 1. OKZRH osuđeni na kazne zatvora i to optuženi T. D. u trajanju od 8 (osam) godina, a optuženi E. B. u trajanju od 6 (šest) godina, koja presuda je u cijelosti potvrđena presudom i rješenjem Vrhovnog suda RH broj: I Kž-456/06-13 od 06. veljače 2007., djelomično je stavljena izvan snage, u odnosu na optužene T. D. i E. B. u dijelu odluke o kaznenoj sankciji, te su za počinjeno kazneno djelo optuženicama, na temelju odredbe članka 120. stavak 1. OKZRH, a optuženom E. B. i uz primjenu odredbi članka 38. i 39. stavak 1. točka 1. OKZRH utvrđene kazne zatvora i to optuženom T. D. kazna zatvora u trajanju 6 (šest) godina, a optuženom E. B. kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) godine i 6 (šest) mjeseci, dok je u ostalom dijelu pravomoćna presuda Županijskog suda u Splitu broj K-93/04 od 28. veljače i 02. ožujka 2006. ostavljena na snazi.

1.1. Pod točkom II izreke presude, optuženi T. D. i optuženi E. B., proglašeni su krivima za počinjenje kaznenog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika iz članka 122. OKZRH, činjenično i pravno opisanog u izreci presude, te su im na temelju članka 122. OKZRH, a optuženom E. B. i uz primjenu odredbi članka 38. i 39. stavak 1. točka 1. OKZRH, za počinjeno kazneno djelo utvrđene kazne zatvora i to optuženom T. D. kazna zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, a optuženom E. B. kazna zatvora u trajanju od 3 (tri) godine.

1.2. Nakon toga, optuženi T. D. i optuženi E. B. su na temelju članka 120. stavak 1. OKZRH, uz primjenu članka 43. OKZRH, osuđeni na jedinstvene kazne zatvora i to optuženi T. D. na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 8 (osam) godina i 6 (šest)

mjeseci, a optuženi E. B. na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine i 10 (deset) mjeseci

1.3. Na temelju članka 45. OKZRH optuženicima je u izrečene kazne zatvora uračunato vrijeme lišenja slobode i to optuženom T. D. vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora od 19. veljače 2016. do 10. travnja 2016., te vrijeme provedeno u istražnom zatvoru, od 11. travnja 2016. do 15. ožujka 2017. i od od 29. travnja 2017. do 23. lipnja 2017., a optuženom E. B. vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 28. rujna 2001. do 22. srpnja 2002., te od 2. kolovoza 2002. do 22. studenog 2002., kao i vrijeme provedeno na izdržavanju kazne zatvora od 22. kolovoza 2015. do 19. siječnja 2016., te vrijeme ponovno provedeno u istražnom zatvoru od 20. siječnja 2016. do 15. ožujka 2017. i od 3. svibnja 2017. do 23. lipnja 2017.

1.4. Na temelju članka 158. stavak 2. ZKP/08. žrtve-oštećenici I. V., D. V., D. V., K. J., D. J., D. S., M. B., V. D., Lj. G., M. K., M. O., V. Ž., M. Č., N. P., S. Č., M. B., M. R., J. K., D. T., G. T., B. H., D. B. i S. Z. s imovinskopравnim zahtjevima upućeni su u parnicu.

1.5. Na temelju članka 148. stavak 1. u vezi s člankom 145. stavak 1. i 2. točka 1. i 6. ZKP/08., optuženima T. D. i E. B. naloženo je naknaditi troškove ovog postupka u ukupnom iznosu od po 6.100,00 kn svaki, od čega se iznos od po 1.943,00 kn odnosi na naknadu za troškove svjedoka, iznos od po 2.157,00 kn se odnosi na naknadu za troškove tumača, a iznos od po 2.000,00 kn se odnosi na ime paušala, dok je prvooptuženi T. D., sukladno odredbi članka 148. stavak 6. ZKP/08. oslobođen troškova postupka koji se odnose na naknadu za branitelja po službenoj dužnosti.

2. Protiv ove presude žalbu su podnijele sve stranke i to:

- državni odvjetnik zbog odluke o kazni s prijedlogom da se pobijana presuda preinači i optuženicima izreknu kazne zatvora u duljem trajanju;

- optuženi T. D. osobno, zbog „pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni“ i po branitelju H. A., odvjetniku iz S., „iz svih zakonskih razloga“. Ove će žalbe biti razmotrene kao jedinstvena žalba optuženog T. D. kojom je predloženo da se pobijana presuda „stavi izvan snage te vrati postupak na ponovno odlučivanje“ a podredno da se presuda preinači „izricanjem najblaže moguće sankcije zakonom dopuštene“.

- optuženi E. B. osobno te po branitelju V. B., odvjetniku iz S., bez navođenja zakonske osnove pobijanja, s prijedlogom Visokom kaznenom sudu Republike Hrvatske da „donese oslobađajuću presudu“. S obzirom da se žalbe sadržajno nadopunjavaju biti će razmatrane kao jedinstvena žalba.

3. Državni odvjetnik je odgovorio na žalbe obojice optuženika, dok je optuženi E. B. odgovorio na žalbu državnog odvjetnika, svi s prijedlozima da se žalbe suprotne stranke odbiju kao neosnovane.

4. Na temelju članka 474. stavak 1. ZKP/08., spis je bio dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

5. Sukladno članku 475. stavak 2. i 4. ZKP/08. sjednica drugostupanjskog vijeća održana je u odsutnosti uredno izviještenog državnog odvjetnika, a u nazočnosti obojice optuženika i njihovih branitelja.

6. Žalba državnog odvjetnika je osnovana, dok žalbe optuženog T. D. i optuženog E. B. nisu osnovane.

7. Nije u pravu optuženi E. B. kada smatra da je prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 1. točka 1. ZKP/08., smatrajući da je prvostupanjski sud bio nepropisno sastavljen, jer je raspravno vijeće bilo sastavljeno od tri suca profesionalca, sukladno članku 13. stavak 2. Zakona o primjeni statuta međunarodnog kaznenog suda i progonu za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava („Narodne novine“, broj:175/2003, 29/2004, 55/2011 i 125/2011.).

7.1. Neosnovani su žalbeni navodi optuženog B. da se u presudi ne navode točni iskazi svjedoka (različito od iskaza sa zapisnika) te da su zapisnici izmijenjeni na njegovu štetu jer da ga svjedoci D. T. i M. Č. ne terete, da ga svjedoci V. Ž. i G. P. lažno terete te da je svjedok M. B. krivotvorio izvješća za L. 1997. i 1998. i antidatirao ih u 1992.. Naime, uvidom u zapisnik od 26. svibnja 2021. (list 4876 spisa) utvrđeno je da je svjedok D. T. iskazao da ga je optuženi B. tukao i to više puta čime bi god stigao, čizmom i palicom, a što je navedeno i kod reprodukcije iskaza tog svjedoka u presudi pod točkom 113. Nadalje, svjedok M. Č. na zapisniku od 19. siječnja 2006. (list 2702-2709 spisa) teretio je optuženog B. navodeći da je tijekom boravka u L. puno puta bio priključivan na induktorski telefon, a prema njemu su najgori bili T. D., kojemu su se pridružili A. B., A. G., G. koji mu je slomio drvenu palicu o ruke, E. B., B., I. L. i dr., međutim iskazujući na raspravi 18. siječnja 2019. (list 4589-4591) iako je naveo da je sve točno što je iskazao na prethodnom zapisniku, naveo je da ga optuženi B. nije dotaknuo, dakle izmijenio je svoj iskaz, a što je prvostupanjski sud naveo u presudi kod navođenja iskaza tog svjedoka pod točkom 128. Dakle, nije u pravu žalitelj kad navodi da se u presudi navode različiti iskazi svjedoka od onih danih na zapisniku, pa time nije počinjena bitna povreda iz članka 468. stavak 1. točka 11. ZKP/08.

7.2. Isto tako, nije u pravu optuženi B. da se presuda temelji na nezakonitim dokazima pa da bi time bila počinjena bitna povreda iz članka 468. stavak 2. ZKP/08. Naime, optuženi B. smatra da je krivotvoren zapisnik o očevidu Vojnog suda u S. od 14.6.1992. sačinjen po sucu Vojnog suda u S. B. J., a očevid je obavio Z. B., da je krivotvoren zapisnik o ispitivanju u istrazi svjedoka I. L. koji je na raspravi osporio navode i svoj potpis, da je krivotvoren zapisnik o ispitivanju svjedoka u istrazi Z. J. koji je lagao pred sudom, da je krivotvoren zapisnik o ispitivanju svjedoka M. T., D. B. i Z. S., koji su osporili svoj iskaz pred sudom te da je krivotvoren transkript V. U., pa smatra da su svi ovi dokazi nezakoniti. Međutim, ovi žalbeni navodi predstavljaju osporavanje vjerodostojnosti navedenih dokaza, a ne njihove zakonitosti, jer se ne radi o dokazima pribavljenim na nezakonit način iz članka 10. ZKP/08.

7.3. Također, žalbeni navodi optuženog B. da je prvostupanjski sud protivno zakonu isključio javnost s rasprava, „iako nije doneseno rješenje, praktičnim postupanjem neprimjerenim vođenjem rasprava (u nekoliko navrata istjerao građane kao javnost)“, protivno žalbenim navodima ne predstavlja žalbeni osnov bitne povrede iz članka 468. stavak 1. točka 4. ZKP/08., već nezadovoljstvo žalitelja postupanjem

predsjednika vijeća sukladno članku 395. ZKP/08., koji je dužan brinuti se o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu suda, pa i nalaganjem da se iz zasjedanja uklone sve osobe koje kao slušatelji prisustvuju raspravi. Isticanje da su pojedine osobe koje su prisustvovala kao javnost (M. B., sin i supruga optuženog E. B.) uklonjeni sa zasjedanja „bez suglasnosti članova vijeća“, ne predstavlja okolnost koja je od utjecaja na presudu, pa nije počinjena ni bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 3. ZKP/08.

7.4. Nadalje, žalbeni navodi da je predsjednik vijeća „krivotvorio zapisnike jer ih je ispravljao 20 minuta nakon rasprave“, da je prijetio branitelju odvjetniku V. B., samovoljno mijenjao iskaze svjedoka o čemu su isticani prigovori na zapisnik i postavljani zahtjevi za izuzeće, da su članice vijeća bile inertne te da je zabranjivao pitanja svjedocima saslušavanima putem video veze iz B. kada je svjedok iskazivao kako ne očekuje optužba pa bi došlo do prekida video veze, također nisu osnovani.

7.5. Naime, nije u pravu žalitelj kada prethodno navedenim žalbenim navodima upire na bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavak 3. ZKP/08. Sukladno članku 83. stavak 2. ZKP/08. u vezi članka 411. stavak 3. ZKP/08., u zapisnik se u obliku pripovijedanja unosi samo bitan sadržaj iskaza svjedoka, pri čemu se ne radi o „samovoljnom mijenjanju iskaza“, kako to navodi žalitelj, a stranke, ukoliko nisu zadovoljne unesenim, imaju pravo stavljati primjedbe na zapisnik u tom smislu, a koje pravo je žalitelj i iskoristio, dok su postavljeni zahtjevi za izuzeće odbijeni, nakon čega je branitelju i uskraćeno i pravo na postavljanje zahtjeva za izuzeće jer je utvrđena zlouporaba tog prava. Također, sukladno članku 396. ZKP/08. predsjednik vijeća može opomenuti, novčano kazniti, izvijestiti Hrvatsku odvjetničku komoru, kao i udaljiti ga iz sudnice, u slučaju nepokoravanja branitelja nalogima predsjednika vijeća, pa postupanje predsjednika vijeća sukladno navedenom ne predstavlja „prijetnju branitelju“, već upravljanje raspravom. Predsjednik vijeća, sukladno članku 417.a stavak 3. ZKP/08., dužan je zabraniti pitanja ili odgovor na postavljeno pitanje ako je ono nedopušteno (članak 277. stavak 1. ZKP/08.) ili se ne odnosi na predmet, pa žalbeni navod da bi predsjednik vijeća zabranjivao pitanja da bi pogodio državnom odvjetniku te da bi prekidao video vezu ukoliko bi odgovori svjedoka bili u korist optuženika su u potpunosti neosnovani, jer da bi predsjednik vijeća zabranjivanjem pitanja mogao pogodovati državnom odvjetniku trebao bi znati odgovor koji bi trebao uslijediti odnosno da bi prekidao odgovore prekidom video veze trebao bi rukovati uređajima za video vezu.

7.6. Također, nije u pravu optuženi B. kada navodi da nije primio optužnicu za postupak „L. 1“, jer je uvidom u spis utvrđeno da je istu primio 27. ožujka 2002. (dostavnica na listu 1379 spisa). Isto tako netočni su žalbeni navodi da „u predmetu L. 2 optužnica nije potvrđena“, jer je uvidom u spis utvrđeno da je dana 11. rujna 2009. održana sjednica izvanraspravnog vijeća na kojoj se odlučivalo o prigovorima okrivljenika, između ostalih i okrivljenika E. B., te je na sjednici bio prisutan i njegov branitelj odvjetnik V. B.. Rješenjem Županijskog suda u Splitu broj Kv-23/09 od dana 11. rujna 2009. prigovori optuženog T. D., T. V., E. B., A. G. i A. B. odbijeni su kao neosnovani, čime je optužnica Županijskog državnog odvjetništva u Splitu stala na pravnu snagu (list 1543-1547 spisa). Također, nije u pravu žalitelj da optužnica u predmetu „L. 1“ nije potvrđena odnosno da nije valjana, pa da postoji razlog isključenje kaznenog progona po članku 469. stavak 1. točka 3. ZKP/08., jer da su se prava na prigovor odrekli branitelji, dok okrivljenici nisu pitani da li se slažu. Naime, po uručenju optužnice okrivljeniku i njegovom branitelju (list 1380 spisa), podneskom

od 5. travnja 2002., svi branitelji okrivljenika potpisali su zajednički podnesak u kojem su naveli da se, uz suglasnost svojih branjenika, iako imaju razloga za podnošenje prigovora, odriču od toga prava, a radi ubrzanja postupka. Dakle, nije osnovan žalbeni navod da se branitelj bez suglasnosti okrivljenika odrekao prava na prigovor protiv optužnice, pa je stoga optužnica za optuženog E. B. stupila na pravnu snagu danom odricanja od prava na prigovor.

7.7. Suprotno žalbenim navodima optuženog B., ispravno je prvostupanjski sud odbio prihvatiti dokazni prijedlog da se u svojstvu svjedoka ispita prof. J., jer isti nema neposrednih saznanja o inkriminiranim događajima, kao i da se pogleda snimka Hrvatske radio televizije „o bombardiranju M.“, jer ista nije u vezi sa predmetom raspravljanja u ovom kaznenom postupku.

8. Slijedom navedenog nije osnovana žalba optuženog E. B. zbog bitnih povreda odredaba kaznenog postupka, a ni ovaj sud pri ispitivanju pobijane presude nije našao da su počinjene povrede procesnog zakona iz članka 476. stavak 1. točka 1. ZKP/08. na koje kao sud drugog stupnja pazi po službenoj dužnosti.

9. Nadalje, optuženi E. B. smatra da je prvostupanjski sud počinio povredu kaznenog zakona, prvenstveno jer „da se u ovom postupku ne radi o kaznenim djelima ratnog zločina protiv civilnih osoba niti o ratnom zločinu protiv ratnih zarobljenika, jer se na činjenično stanje nije primijenio Kazneni zakon Republike Hrvatske koji je bio na snazi tj. KZ/91, niti se držao odredbi Ženevskih konvencija iz 1949. i Dopunskih protokola, već je primijenjen krivotvoreni Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske koji je objavljen u NN-31/93, 16.4.1993. kao pročišćeni tekst nepostojećeg zakona.“

9.1. Međutim nije u pravu žalitelj da je prvostupanjski sud povrijedio kazneni zakon. Naime, ispravno je prvostupanjski sud primijenio OKZRH, kao zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja inkriminiranih kaznenih djela te kao i najblaži zakon što je detaljno obrazložio u odlomku 150., a koje obrazloženje prihvaća i ovaj sud. Pročišćeni tekst toga zakona iz Narodnih novina 31/93 nije „krivotvoreni zakon“ niti predstavlja pročišćeni tekst „nepostojećeg zakona“, već pročišćeni tekst Krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine", br. 53/91.), te njegovih izmjena i dopuna objavljenih u "Narodnim novinama", br. 39/92. i 91/92., koji je utvrdio, na temelju članka 32. Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Hrvatske ("Narodne novine". br. 91/92.), Odbor za zakonodavstvo Zastupničkog doma Sabora Republike Hrvatske na sjednici 22. ožujka 1993. godine. Isto tako nije u pravu žalitelj da se prvostupanjski sud nije držao odredbi „Ženevskih konvencija iz 1949. i Dopunskih protokola“, te je osnovano zaključio da se radi o međunarodnom sukobu, jer su u njemu učestvovala s jedne strane postrojbe tzv. JNA i srpskih paravojnih formacija, koje su nastojale okupirati dijelove Republike Hrvatske i zadržati ta područja, a s druge strane postrojbe Hrvatske vojske, što je sud temeljito obrazložio u odlomcima 40., 40.1., 40.2. i 40.3., te da se na takav sukob imaju primijeniti odredbe Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata i Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima u vrijeme rata koje su donesene 12. kolovoza 1949., kao i odredbe Dopunskog protokola (Protokol I.).

9.2. Slijedom navedenog nije osnovana žalba optuženog E. B. zbog povrede kaznenog zakona, a ovaj sud pri ispitivanju pobijane presude nije našao da su počinjeni drugi oblici ove povrede iz članka 476. stavak 1. točka 1. ZKP/08. na koje kao sud drugog stupnja pazi po službenoj dužnosti.

10. Pobijajući pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja, optuženi T. D. smatra da se nije smio provoditi sudski postupak za ratni zločin protiv civila jer je mjesto događanja vojni zatvor te su svi pritvorenici bili vojni obveznici ili ročnici tzv. JNA ili osobe aktivno uključene u oružanu pobunu protiv RH te su pritvorene po nalogu vojnog tužitelja M. B.. Međutim, ispravno prvostupanjski sud zaključuje da su svi oštećenici bili zarobljeni kao civili tj. bili su bez odore i oružja te u trenutku zarobljavanja bili onesposobljeni za borbu, pa je neupitno njihovo svojstvo civilnih žrtava u smislu članka 120. OKZRH. Oštećeni Đ. K. nikada nije bio obuhvaćen kaznenim postupkom, dok je u odnosu na oštećenike N. K., G. B., M. Š., L. O., T. K., R. K., U. B. i D. G., koji su bili obuhvaćeni kaznenim postupkom zbog kaznenog djela oružane pobune iz članka 236.f stavak 1. Krivičnog zakona Republike Hrvatske, postupak obustavljen, pa sama po sebi ta okolnost nije od značaja za procjenu njihovog statusa u trenutku uhićenja i boravka u L. odnosno ne može dovesti u pitanje njihov status civila.

10.1. Nije osnovan žalbeni navod optuženog T. D. da je do 14. lipnja 1992. u L. službovao na mjestu krim-tehničara te je imao usmenu zapovijed da određuje smjene stražara, brine o prehrani zatvorenika i piše izvješća, jer iz materijalnih i personalnih dokaza (navedenih pod točkama 42., 42.1., 43. i 44. presude) ispravno prvostupanjski sud zaključuje da je optuženi T. D. u tom vremenu bio zapovjednik Vojno-istražnog centra L..

10.2. Žalbeni navod optuženog D. da fizički nije bio prisutan u „KRZ L.“ od 14. lipnja do prve polovice rujna 1992. nije osnovan, jer je po zapovjedi od 4. kolovoza 1992. (list 2824) zapovjednik 72. bojne vojne policije pukovnik Z. G. ponovno za zapovjednika K. ratnih zarobljenika L. odredio optuženog T. D., nakon što je 30. lipnja 1992. privremeno raspoređen u 68. bataljun vojne policije u O.. Dakle ispravno prvostupanjski sud zaključuje da je u vremenu od osnivanja Vojno istražnog centra L., odnosno Vojnog zatvora L. tj. od siječnja 1992. pa do početka rujna 1992. upravitelj VIC-a L., bio T. D., uz izostanak jednog kraćeg vremena kada je poslije smrtnog stradavanja G. B., a po odluci zapovjednika 72. bojne Vojne policije pukovnika Z. G., bio udaljen s dužnosti.

10.3. Žalbeni navod optuženog D. da prema njemu nisu primjenjivane stegovne mjere nije od nikakvog značaja, jer je nakon događaja 14./15. lipnja 1992. (bijeg oštećenog K.) suspendiran, što on ni ne spori, dok žalbeni navod „da nije bio prisutan kad se desio pokušaj bijega pok.K. (kao i pok. B.), da je po dolasku izvijestio zapovjedništvo, krim. službu, vojnog tužitelja i istražnog suca te bio prisutan prilikom vršenja očevida 14./15. lipnja iza ponoći“, također ne dovodi u pitanje ispravan zaključak prvostupanjskog suda da je za sudbinu žrtve-oštećenika N. K., a temeljem nečinjenja, tj. nepoduzimanje mjera da spriječi zlostavljanje tog zatočenog civila, kao i nepoduzimanje mjera u smislu sankcioniranja onih koji su zlostavljali zatočenika, odgovoran i prvooptuženik T. D. kao zapovjednik V.I.C.-a L., dok u odnosu na žrtvu-oštećenika G. B., na temelju iskaza Z. P. (ranije S.), D. P. i U. B. ispravno zaključuje prvostupanjski sud da su ga kritične noći na smrt pretukli optuženik T. D. i njegov zamjenik T. V., te pripadnici interventnog voda M. B., J. B. i D. B., kojom prigodom su kod ostvarivanja inkriminirajućih radnji postupali kao supočinitelji.

10.4. Nisu osnovani žalbeni navodi optuženika D. da ga „svjedoci Ž., Č., P., D. i G. nisu tamo vidjeli“, jer u iskazima svjedoci Ž. i Č. navode da je dotični, videći ih isprebijane, "modre od batina" naložio da ih drugi stražari više ne maltretiraju,

svjedok P. navodi da su ih A. G., A. B., E. B. i T. D. tjerali da trče u krug, te bi ih, kako tko naiđe, udarili bejzbol palicom po leđima. Mučili su ih na razne načine, skidali do gola, polijevali vatrogasnim šmrkom pod jakim mlazom, te prisiljavali da laju iz pseće kućice, svjedok D. navodi da se tijekom boravka u L., njemu i drugim zarobljenicima stavljalo oko ušiju žice od induktorskog telefona, te se vrćenjem ručice proizvodila induktorska struja i na taj način bi im se zadavala bol, a njemu osobno to je radio upravnik zatvora T. D. i još nekoliko stražara. Svjedok G. navodi da nakon što su smjestili J. tijelo u sanduk da ga je upravnik D. pištoljem udario u predjelu lijeve jagodične kosti i istu mu slomio, a potom su im naredili da se vrate u ćelije. Dakle, nije u pravu optuženi D. da ga navedeni svjedoci nisu tamo vidjeli.

10.5. Žalbeni navod optuženog D. da su ga svjedoci koji su ga „prepoznali“ krivo opisali, da su iskazi ispitanih svjedoka iskonstruirani, jer da se svjedoci sjećaju bolje u ponovljenom postupku, te da su time nevjerodostojni, nije osnovan jer je sud prvog stupnja vrlo temeljito analizirao obrane optuženika i iskaze svjedoka uspoređujući ih međusobno, ali i s brojnim materijalnim dokazima koji se nalaze u spisu predmeta i osnovano zaključio da su iskazi svjedoka, koje dovodi u sumnju žalitelj, uvjerljivi, za razliku od obrana optuženika, što je u presudi valjano obrazložio pod točkom 132..

10.6. Žalbeni navod da optuženi D. nije donosio odluke o postupanju prema zatvorenicima, već nadređeni M. L., M. B. te Z. G. te da je optuženik suđen po zapovjednoj odgovornosti, a koja seže daleko iznad njegove nadležnosti, ne dovodi u pitanje utvrđenu odgovornost optuženika kao upravitelja Vojno istražnog centra L. za počinjene aktivne radnje, kao i radnje nečinjenja koje je kao garant bio dužan spriječiti, a što nije učinio, pa stoga nije u pravu žalitelj da direktne odgovornosti optuženika D. nije bilo. Isto tako, žalbeni navod da „međunarodne organizacije (crveni križ) koje su posjećivale L. nisu utvrdile odstupanje od uobičajenih tretmana te da u L. nije bilo civilnih osoba“, ne dovodi u sumnju utvrđenja ovog kaznenog postupka.

10.7. Nadalje, ispravno je prvostupanjski sud utvrdio, protivno žalbenim navodima optuženog E. B., da se u inkriminirano vrijeme odvijao oružani sukob između JNA i srpskih paravojnih snaga sa hrvatskom vojskom, što je detaljno obrazložio u odlomku 40.1., koje obrazloženje prihvaća i ovaj sud, pri čemu ovo utvrđenje ne isključuje žalbenu tvrdnju da se radilo o oružanoj agresiji JNA i srpskih paravojnih snaga i obrane hrvatskog naroda žrtve od strane hrvatske vojske.

10.8. Žalbeni navodi optuženog B. da ga svjedoci V. Ž. i G. P. lažno terete te da je svjedok M. B. krivotvorio izvješća, s obzirom da nije pravomoćnom presudom utvrđeno da bi svjedoci V. Ž. i G. P. dali lažan iskaz pred sudom odnosno da je svjedok M. B. počinio krivotvorenje isprave odnosno navedenih izvješća, u suštini predstavljaju pobijanje vjerodostojnosti iskaza tih svjedoka, odnosno materijalnih dokaza-izvješća, koje žalitelj temelji na neargumentiranim navodima i zaključcima da je „svjedok Ž. trebao popraviti poziciju tužitelja jer je sa svojim rođakom sudjelovao u silovanju neke babe oko T.“, a svjedok Č. jer da „nije procesuiran zbog ubijanja civila u napadu zrakoplovnim raketama na M.“. Žalbeni navodi da su svjedoci D. B. i M. P. potvrdili u svojim iskazima da su izvješća M. B. „falsifikati“, da nisu znali u čemu sudjeluju, nisu osnovani, jer je svjedok P. u svom iskazu na raspravi 16. listopada 2002. (list1835-1841 spisa) naveo da je M. B. sastavio izvješća neposredno nakon obilazaka koji su bili 1992. a možda i 1993. godine, da je izvješća pročitao i nakon toga potpisao, dok je svjedok D. B. na zapisniku 15. ožujka 2017. (list 4078-4079) naveo da o izvješćima L. on nema saznanja, dok navodi žalitelja da u spisu postoji

odluka „ŽDO Šibenik kojom je utvrđeno falsificiranje“ nije istinit, jer je rješenjem Županijskog državnog odvjetništva u Šibeniku broj K-DO-8/13 od dana 17. svibnja 2013., odbačena kaznena prijava zbog kaznenog djela krivotvorenja zbog nastupa zastare, a koje rješenje suprotno žalbenim navodima, ne predstavlja utvrđenje da je počinjeno kazneno djelo krivotvorenja isprave.

10.9. Oспорavajući pravilnost pobijane presude s osnova pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, u žalbi optuženi B. ističe da je „lažna tvrdnja tužitelja (ničim potvrđena) da su stražari Vojno Stegovnog Zatvora HV-a u L. protupravno doveli i zadržavali građane RH srpske nacionalnosti kao civilne osobe“. Međutim, ovaj žalbeni navod osporava činjenicu koja nije obuhvaćena izrekom pobijane presude niti se navodi u razlozima presude, pa stoga nije odlučna činjenica niti je od utjecaja na pravilnost niti potpunost utvrđenog činjeničnog stanja.

10.10. Nadalje, žalbeni navod da je DORH uništio Knjigu dežurstava te da nije moguće utvrditi tko je sve doveden, radi čega i po kome, tko je vođen u KBC Split, tko na razmjenu a tko je preminuo te da su „izuzete Knjige dežurstva Vojno-stegovnog zatvora u L., Knjiga događaja dežurne službe VIC VP u D. i Registar konačara neprijateljskih vojnika, međutim nisu dostavljeni sudu osim krivotvorina“ kao i da „nedostaje i matična knjiga pritvorenika Vojnog suda u S. kao i cjeloviti Registar konačara Vojno-stegovnog zatvora L.“, predstavlja neosnovane insinuacije o počinjenju kaznenog djela sprječavanja dokazivanja i krivotvorenja isprave, dok je jedna od odlučnih činjenica u ovom spojenom postupku, a koju je prvostupanjski sud utvrdio iz materijalnih i personalnih dokaza, jesu li u inkriminirano vrijeme po obje točke izreke presude u Vojno-stegovnom zatvoru L. boravili oštećenici poimenice navedeni u činjeničnim opisima, a što je sve obrazloženo pod točkama 48., 49., 52.3., 54. i 54.1.-55.3., koje razloge prihvaća i ovaj sud.

10.11. Žalbeni navodi da „svjedoci optužbe svjedoče kao pritvorenici Zatvora u S. na B. gdje su bili informirani o događajima u L., da su dokazi tužitelja krivotvoreni ili da ih nema te da su svjedoci u ponovljenom postupku K-93/2004 svjedočili da su u T. i B. bili usmjeravani na davanje lažnog iskaza od strane osoba iz Hrvatske na čelu sa zamjenikom ŽDO u Splitu, M. S. alias P.“, također predstavljaju nedokazane tvrdnje o kriminalnim postupanjima, koje kao takve nisu osnova za bilo kakvo činjenično razmatranje.

10.12. Isticanje svojih pravno-političkih stavova i zaključaka koje žalitelj iznosi u žalbi i to da je „pogrešno utvrdila činjenice međunarodna zajednica kada je RH kao proglašenoj žrtvi nametnula embargo na uvoz oružja 1991., da se u postupcima L.-1 i L.-2 ne radi o ratnim zločinima već o „Humanitarnom i združenom pothvatu hrvatskih oružanih snaga u tijeku akcije MORH-a i MUP-a, tzv. „L.“, na Južnom bojištu i području grada S., da su Srbi tukli Srbe u L. i to bivši kapetan JNA D. G. koji je zbog toga procesuiran u Republici Srbiji, nisu od utjecaja na utvrđenja odlučnih činjenica ovog kaznenog postupka.

10.13. Točnost žalbenog navoda da „konačari Vojno-stegovnog zatvora nisu mogli vidjeti iz svojih ćelija niti čuti napad na stražare zatvora od strane B. i K. i bijeg K., kao niti njegovo dovođenje ispred zatvora i odvoz u ranjenog K. u KBC Split“, pozivajući se na „zabilješke suca L. i sutkinje T. sa provedenog očevida“, pobijaju iskazi svjedoka G. P., V. Ž., M. Č., V. D. i Lj. G., koji su svjedočili premlaćivanju i stradavanju N. K. dok su se nalazili u svojim ćelijama.

10.14. Žalitelj potom smatra da nije dokazano da bi „vojnici D. J., V. S. i B. V. bili dovedeni u Vojno-stegovni zatvor L. i da su tamo ubijeni, jer da je obrana optuženog B. provela krim.istraživanje o čemu je u spis dostavila Izvješće od 10.5.2017.“ Međutim, prvostupanjski sud u točki 54.1. navodi da, iako D. J., V. S. i B. V., nisu bili formalno evidentirani u Vojno-stegovnom zatvoru L., njihov boravak potvrđuju ispitani svjedoci G. P. („...u najgorim je mukama u zatvoru umro B. V., momak iz K., njega su zvali „B. orao“..zna da je momak nestao a prije toga se čula njegova kuknjava, s tim da mu se nije htjelo dati ni vode.., bila su mu slomljena oba koljena i obje ruke“), Lj. G. („...tijekom noći ponovno su došli stražar A. G. i upravnik zatvora T. D., te su izveli njega i V. D. u drugu ćeliju gdje se nalazilo mrtvo tijelo D. J.. Naređeno im je da dotičnog iznesu i stave u sanduk koji se nalazio ispred ulaza. Sanduk je bio iskovan najvjerojatnije od kutija za oružje ili municiju. Iz ćelije do stepenica J. tijelo su vukli na „ćeбетu“, te su ga krajnjim naporom kod stepenica spustili u napravljeni sanduk), V. D., M. B.(„...stajao je na vratima svoje ćelije tako da je mogao vidjeti u ćeliji u kojoj je bio B. V. i njegovo nepokretno tijelo na podu. Stražari su se uspaničili i odmah zatvorili vrata V. ćelije, te su se čuli njihovi ubrzani glasovi, a poslije nekog vremena i zvuk udarca čekićem. Poslije toga više nije vidio B. V.“...u zatvoru je smrtno stradao i D. J., a prisjeća se da su mu zarobljenici V. D. i Lj. G. govorili kako su upravo oni izvukli J. mrtvo tijelo iz bloka "C", dok je V. Ž. govorio da je za J. skovao sanduk.“), M. M. (...u L. je ubijen i V. S., a nad njim se izivljavao i T. D. koji mu je iz pištolja pucao pored nogu“) i drugi oštećenici, kao i svjedok M. B., pripadnik vojne policije, koji je potvrdio da su ubijeni dok su bili zatočeni. Svoja utvrđenja detaljno je obrazložio prvostupanjski sud i u točkama 142.-142.2., koje obrazloženje prihvaća i ovaj sud, pa su stoga žalbeni navodi optuženika B. kako je nevjerođostojan iskaz svjedoka Z. J. da je doveo D. J. u S. i predao na porti L., da je V. S. u inkriminirano vrijeme bio u K. te da je smrt B. V. lažno prikazana od „neprijateljske strane“, neosnovani.

10.15. Žalbeni navodi navedeni pod točkom VII. žalbe optuženog B. pod nazivom „Povijesne krivotvorine kroz stoljeća koje su izravno dovele do kriminalizacije domovinskog obrambenog rata Hrvata 1990-1998, podmetanjem lažnih dokaza i krivih zakona u slučaju L.“ ovaj sud nije razmatrao jer se ne odnosi na odlučne činjenice u ovom kaznenom postupku, već predstavlja prikaz povijesnih događaja iz perspektive odvjetnika V. B..

11. Žalbenim navodima optuženika, stoga, nije dovedena u pitanje pravilnost činjeničnih utvrđenja i iz toga izvedenih zaključaka prvostupanjskog suda koji je savjesnom ocjenom dokaza u novom postupku za kazneno djelo iz članka 120. OKZRH, utvrdio jednako činjenično stanje i pravilno zaključio da su optuženici počinili odnosno kazneno djelo te na temelju iscrpno provedenog dokaznog postupka te temeljitom i savjesnom ocjenom dokazne građe, pravilno zaključio o dokazanosti kaznenopravne odgovornosti obojice optuženika za kazneno djelo iz članka 122. OKZRH, stoga je neutemeljeno žalbeno upiranje optuženog E. B. na potrebu primjene pravila in dubio pro reo.

12. Državni odvjetnik se žali zbog odluke o kazni, prigovara da prvostupanjski sud nije u dovoljnoj mjeri vrednovao otegotne okolnosti, dok je prevelik značaj dao olakotnim okolnostima kod obojice optuženika, te da nije opravdana primjena instituta ublažavanja kazne za optuženog E. B..

12.1. Nasuprot tome, obojica optuženika smatraju da su osuđeni na prestroge kazne zatvora. Optuženi T. D. skreće pozornost na duljinu trajanja postupka „već 22 godine“, njegov ratni put „koji je bez mrlje“, odlikovanja za „skoro sve akcije u kojima je sudjelovao za vrijeme trajanja Domovinskog rata“, da je vukovarski veteran, ranjen u borbi, da se skrbio o obitelji, nije bio počinitelj kaznenih djela, narušenog zdravlja, da je postao djed te se u međuvremenu rastao od supruge. Optuženi E. B. nije istaknuo žalbenu osnovu odluke o kazni iz članka 467. točka 4. ZKP/08., međutim kako se ovaj optuženik žalio zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te povrede kaznenog zakona, tada žalba optuženika prema odredbi članka 478. ZKP/08. sadrži i žalbu zbog odluke o kazni, slijedom čega je ovaj sud razmatrao i ovu žalbenu osnovu.

12.2. Prvostupanjski sud je optuženicima za oba kaznena djela kao olakotno cijenio sudjelovanje u Domovinskom ratu (osobito optuženom D. sudjelovanje na prvim crtama bojišnice prije „pada V.“ gdje je i ranjen te da je u inkriminirano vrijeme imao ... godine te tjelesno i psihički istraumatiziran ratnim događajima), da su obojica za svoje zasluge u ratu bili odlikovani, da su slabijeg zdravlja i složenih obiteljskih prilika, da su iskazali žaljenje „ako je netko stradao u L.“ te protek vremena od počinjenja djela (... godina). Otegotnim je optuženicima cijunjena ustrajnost i bezobzirnost pri počinjenju kaznenih djela.

12.3. U odnosu na ovu žalbenu osnovu, prvenstveno valja istaći da se u odnosu na kazneno djelo iz članka 120. OKZRH, radi o kaznenom postupku koji je proveden nakon odluke suda prvog stupnja da se obnovi već jednom pravomoćno dovršeni postupak. U ovom ponovljenom kaznenom postupku sud prvog stupnja, budući nije stavio izvan snage presudu u pogledu krivnje i utvrđenog činjeničnog stanja nema mogućnosti ni preocjenjivanja ispravnosti vrednovanja okolnosti i činjenica relevantnih za odabir vrste i mjere kazne, te njene individualizacije. Naime, kada se u obnovljenom postupku u nazočnosti optuženika utvrde jednake činjenice relevantne za osuđujuću presudu, sud nije ovlašten mijenjati vrstu i visinu pravomoćno izrečene kazne zatvora. Djelomično stavljanje izvan snage pravomoćne presude samo u odluci o kazni, protivno je smislu ovog izvanrednog pravnog lijeka, a također i načelu pravomoćnosti ranije presude. Zbog toga, nove okolnosti vezane za odluku o kazni, koje su u pravilu olakotne prirode s obzirom da je i obnova postupka dopuštena u korist optuženika, mogu biti predmetom ocjene prilikom podnošenja prijedloga za tzv. nepravu obnovu kaznenog postupka u smislu članka 498. stavak 1. točka 4. ZKP/08., pri čemu te okolnosti imaju status novih okolnosti u odnosu na utvrđeno činjenično stanje iz ranije presude, neovisno o tome što su isticane i u obnovljenom postupku.

12.4. Stoga je u pravu državni odvjetnik kada smatra da je prvostupanjski sud prilikom odlučivanja o visini kazne preblago odmjerio pojedinačne kazne, slijedom čega je prihvaćena njegova žalba te je u odnosu na kazneno djelo iz članka 120. stavak 1. OKZRH, u odnosu na oba optuženika, preinačena pobijana prvostupanjska presuda u odluci o kazni na način da se, na temelju članka 508. stavak 5. ZKP/08., pod točkom I. prvostupanjske presude, ostavlja na snazi presuda Županijskog suda u Splitu broj K-93/04 od 28. veljače i 02. ožujka 2006., potvrđena presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj I Kž-456/06-13 od 6. veljače 2007. i u odluci o kazni, a kojom je optuženi T. D. osuđen na kaznu zatvora u trajanju 8 (osam) godina, a optuženi E. B. na kaznu zatvora u trajanju 6 (šest) godina, zbog kaznenog djela iz članka 120. stavak 1. OKZ RH.

12.5. Nadalje, u odnosu na kazneno djelo iz članka 122. OKZRH, razmatrajući utvrđene okolnosti od strane prvostupanjskog suda o kojima ovisi mjera kazne, u pravu je državni odvjetnik i kada navodi da je prvostupanjski sud precijenio značaj olakotnih okolnosti, pa utvrđene olakotne okolnosti, poglavito uz postojanje otegotnih okolnosti, ne opravdavaju primjenu instituta ublažavanja kazne za optuženog E. B., te izricanje pojedinačne kazne ispod zakonskog minimuma, a za optuženog D. odmjeravanjem pojedinačne kazne u visini zakonskog minimuma za kazneno djelo iz članka 122.OKZRH.

12.6. Naime, ispravno utvrđene olakotne okolnosti, ne mogu prevladati nad značajem otegotnih okolnosti, koje je prvostupanjski sud podcijenio, a zbog kojih je trebalo prihvatiti žalbu državnog odvjetnika i optuženom D. utvrditi kaznu zatvora odmaknutu od propisanog zakonskog minimuma kazne u visini šest godina te optuženom B., bez primjene instituta ublažavanja kazne, kaznu zatvora u trajanju od pet godina, jer utvrđene olakotne okolnosti ne predstavljaju osobito olakotne okolnosti koje bi opravdavale odmjeravanje kazne ispod zakonom propisanog minimuma za ovog optuženika.

12.7. Naime, ispravno državni odvjetnik ističe da prvostupanjski sud nije u dovoljnoj mjeri cijenio otegotne okolnosti i to da su tri ratna zarobljenika, uslijed zadobivenih ozljeda preminula u inkriminiranom događaju, pri čemu su B. V. i V. S. bili ročnici, dakle osobe mlade životne dobi, da nije u dovoljnoj mjeri cijenjen broj žrtava te da u odnosu na kazneno djelo iz članka 122. OKZRH, nije u dovoljnoj mjeri cijenio status optuženika, koji su hijerarhijski bili nadređeni službenici i time imali veću odgovornost u odnosu na T. V., A. G. i A. B., koji su osuđeni u predmetu Županijskog suda u Splitu broj K-Rz-2/2017.

12.8. Stoga je u odnosu na optuženog T. D. i optuženog E. B. ostavljena na snazi pravomoćna presuda Županijskog suda u Splitu broj K-93/04 i u odnosu na odluku o kazni, kojim je optuženi D. za kazneno djelo iz članka 120. OKZRH osuđen na kaznu zatvora osam godina, a optuženi E. B. u trajanju šest godina, za kazneno djelo iz članka 122. OKZRH, na temelji istog članka, optuženom T. D. utvrđena kazna u visini šest godina te optuženom E. B. kazna zatvora u visini pet godina, te je uz primjenu članka 51. stavak 1. i 2. KZ/11., optuženi T. D. osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od deset godina, a optuženi E. B. na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od osam godina.

12.9. Ovako odmjerene kazne zatvora nužne su i pravedne kako bi se njima izrazio odgovarajući prijekor društva prema počiniteljima ovih teških kaznenih djela koja protekom vremena ne zastarijevaju te će utjecati na ostvarenje generalne i specijalne prevencije.

13. Slijedom navedenog, kako je osnovana žalba državnog odvjetnika zbog odluke o kazni dok su žalbe obojice optuženika neosnovane, a ispitivanjem pobijane presude nisu utvrđene povrede zakona iz članka 476. stavak 1. ZKP/08. na koje drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti, na temelju članka 486. stavak 1. i članka 482. ZKP/08, odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zagreb, 16. studenog 2022.

Predsjednik vijeća
Tomislav Juriša, v.r.